

MUÂVİYE b. HUDEYC

(معاوية بن حديج)

Ebû Nuaym (Ebû Abdîrrahmân)
Muâviye b. Hudeyc b. Cefne
es-Sekûnî el-Kindî
(ö. 52/672)**Sahâbî,**

Emevî kumandanı.

Kinde eşrafından olup Eş'as b. Kays'ın halasının oğludur. Yermük Savaşı'na ve Amr b. Âs'ın emrinde Mısır'ın fethine katıldı. Amr tarafından Fustat'ın kuruluş planının hazırlanması ve mahallelerin kabilelere dağıtılmasında görevlendirildi; ardından İskenderiye'nin fethi müjdesini Hz. Ömer'e ulaştırmak için Medine'ye gönderildi. 31'de (652) Abdullah b. Sa'd b. Ebû Serh kumandasında Nûbe üzerine düzenlenen seferde bir gözünü kaybeden Muâviye b. Hudeyc, askerî başarıları sebebiyle Hz. Osman devrinde kumandanlık görevine getirildi ve 34 (654-55) yılında ilk İfrîkiye seferini gerçekleştirdi. Arkasından Mısır'a yerleşti ve ateşli bir taraftarı olduğu Hz. Osman'ın halifeliğinin son yılında valinin Medine'ye gitmek için Fustat'tan ayrılması üzerine yönetime el koyan Muhammed b. Ebû Huzeyfe'ye karşı mücadele başlattı (Şevval 35 / Nisan 656). Hz. Osman'ın şehid edilmesine şiddetli tepki gösterdi ve kendisini destekleyenlerden onun katillerinin cezalandırılmasını sağlamak amacıyla bağlılık yemini aldı. Büyük bir düşmanlık beslediği Hz. Ali'ye karşı Muâviye'nin tarafını tutarak onun en yakın adamları arasına girdi ve Amr b. Âs ile anlaşmasında büyük rol oynadı. Muâviye'nin ordusunda Sıffîn Savaşı'na katıldıktan sonra Mısır'a döndü ve Mesleme b. Muhalled ile birlikte Hz. Ali'nin valisine biat etmeyen Hz. Osman taraftarlarını Hiribtâ'ya (Haribtâ) götürdü.

Vali Kays b. Sa'd'ın kendilerine iyi davranması ve atıyalarını ödemesi sebebiyle onun zamanında beklemeyi tercih eden Muâviye b. Hudeyc ve arkadaşları, Kays'ın yerine Muhammed b. Ebû Bekir tayin edilince Muâviye'nin de yardımıyla harekete geçtiler. Muâviye b. Hudeyc, Amr b. Âs'ın emrinde Mısır'ın Hz. Ali'nin valisi Muhammed b. Ebû Bekir'in elinden alınmasında önemli rol oynadı; rivayete göre onu bizzat öldürmüş ve cesedini yaktırmıştır. Emevî Devleti'nin kuruluşundan sonra Muâviye'nin, Hz. Osman'ın şehâdeti dolayısıyla yaşanan karışıklıklar sırasında itaatten ayrılan İfrîkiye'ye karşı hazırla-

dığı ve içinde bazı meşhur sahâbîlerin de yer aldığı ordunun kumandanlığına getirildi (45/665). Karargâhını Kayrevan'ın 12 km. kuzeybatısındaki Karn dağının eteklerinde kuran Muâviye b. Hudeyc, İfrîkiye'ye düzenlediği bu ikinci seferinde Süse liman şehrinin fethini gerçekleştirdi ve güçlü Bizans donanmasının İfrîkiye sahillerine asker çıkarmasını engelledi. Bu arada Celûlâ ve Benzert (Bizerte) başta olmak üzere bölgedeki pek çok merkezi ele geçirdi; fethettiği topraklarda kendi adıyla anılacak pek çok kuyu açtırdı. Bazı kaynaklarda onun Sicilya'ya karşı 200 parçalık bir donanma gönderdiği ve adaya çıkan askerlerin bir ay orada kalıp bol ganimet ve esirle geri döndükleri yolunda -doğruluğu kanıtlanamayan- birtakım bilgilere de rastlanmaktadır. İbn Sa'd, Taberî ve İbnü'l-Esir gibi tarihçiler onun Mısır valiliği görevinde bulunduğundan bahsetmektedir. Ancak Kindî ve İbn Tağrîberdî gibi asıl Mısır tarihçileri, kendisini valiler arasında saymamış ve söz konusu yıllarda bu görevin Utbe b. Ebû Süfyân, Ukbe b. Âmir ve Mesleme b. Muhalled tarafından yürütüldüğünü belirtmişlerdir ki doğrusu da bu olmalıdır.

Başarılı bir asker ve devlet adamı olarak nitelendirilen Muâviye b. Hudeyc bazı rivayetlere göre 50 (670) yılında tekrar Kuzey Afrika seferine çıkmıştır. Daha sonra Mısır'a (Fustat) yerleşmiş ve orada vefat etmiştir. Âlimlerin büyük çoğunluğuna göre sahâbîdir; Hz. Peygamber'le görüşmüş ve ondan birkaç hadis rivayet etmiştir (İbn Hacer, VI, 147). Onun Mısır âlimlerinin önde gelenlerinden olan oğlu Abdurrahman da Mısır'da kadılık ve şurta âmirliği yapmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 503; Kindî, *el-Vülât ve'l-kuğât* (Guest), s. 13-31; İbn Abdülhakem, *Fütûhu Mısr* (Torrey), s. 183, 193-194, 197; Belâzürî, *Ensâb* (Zekkâr), III, 160-172; a.mlf., *Fütûh* (Rıdvân), s. 229-239; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), IV, 229, 254-255; Ebû Bekir el-Mâlikî, *Riyâzû'n-nüfûs* (nşr. Beşir el-Bekkûş – M. Arûsî el-Matvî), Beyrut 1403/1983, I, 15-17, 20-24, 28, 30; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), III, 1413-1414; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), LIX, 15-29; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, III, 89-90; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-muğrib*, I, 9-19; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela*, III, 37-40; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), VI, 147; İbn Tağrîberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, I, 63-65, 108-110; Nadir Özkuyumcu, *Fethinden Emevîlerin Sonuna Kadar Mısır ve Kuzey Afrika* (doktora tezi, 1993), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 70-72, 76-77, 133-145; Ch. Pellat, "Mu'âwiya b. Hudaydi", *EI²* (İng.), VII, 269.

NADİR ÖZKUYUMCU

MUÂVİYE b. SEVR

(معاوية بن ثور)

Muâviye b. Sevr b. İbâde
b. el-Bekkâ el-Âmirî el-Bekkâi**Sahâbî.**

100 yaşlarında iken 9 (630) yılında Medine'ye gelerek Hz. Peygamber'le görüştüğü dikkate alındığında 530'dan önce doğduğu söylenebilir. Âmir b. Sa'saa kabilesinin Benî Bekkâ koluna mensuptur. Resûl-i Ekrem'le yapılan görüşme, Bekkâ oğullarını temsilen Muâviye b. Sevr başkanlığında oğlu Bişr, Fücey' b. Abdullah ve el-Esam diye bilinen Abdüamr b. Kâ'b el-Âmirî el-Bekkâi adlı köleden meydana gelen heyet tarafından gerçekleştirilmiştir. İbn Hacer, heyetin Bekkâoğullarından bu üç ismin de içinde bulunduğu bir topluluktan oluştuğunu söylerken (*el-İşâbe*, I, 53) İbn Kesîr heyetin otuz kişiden meydana geldiğini ileri sürmüştür. Görüşmeden sonra İslâmiyet'i kabul eden heyet mensupları Resûlullah'ın tâlimatıyla hazırlanan bir evde birkaç gün misafir edilmiş ve kabileleri adına Hz. Peygamber'den emannâme olarak geri dönmüşlerdir. Emannâmenin bizzat heyet başkanı Muâviye b. Sevr'e veya Fücey' b. Abdullah'a verildiği kaydedilmiş (İbn Sa'd, I, 304; İbn Hacer, III, 430), Resûl-i Ekrem tarafından Abdurrahman adı verilen heyetin diğer üyesi Abdüamr b. Kâ'b, Suffe ashâbı arasında yer almıştır.

Muâviye b. Sevr'in, Hz. Peygamber'in yanına gelmeden önce oğlu Bişr'i yapacakları görüşmenin âdâbı hakkında bilgilendirdiğine ve huzura varıldığında Resûlullah'ı selâmlayıp ondan hayır ve bereket için dua istemesini tavsiye ettiğine bakılırsa onun bu ziyareti İslâmiyet'i kabule hazır bir ruh hali içinde gerçekleştirdiği anlaşılır. Görüşme sırasında Muâviye b. Sevr, ihtiyarlığında kendisine çok iyi davranan oğlunun yüzünü sıvazlamasını Resûl-i Ekrem'den istemiş, Resûlullah onun bu isteğini yerine getirdiği gibi yedi beyaz oğlak hediye etmiş ve ona dua etmiştir. Bişr'in oğlu Muhammed babasının Hz. Peygamber'den gördüğü madî ve mânevî desteği şiirle ifade etmiştir (İbnü'l-Esir, I, 225-226).

Resûl-i Ekrem'in Muâviye b. Sevr'e ayırdığı bir miktar yardımı onun önce kabul ettiği, ancak daha sonra kabile reisiğini ve zenginliğini dikkate alarak bu yardımı daha önemli yerlere sarfetmesini söylemek üzere tekrar Hz. Peygamber'e geldiği, Resûlullah'ın bu davranışından dolayı